

30.11.2011 10.26

SEYn kannanotto kissojen sterilisaatiosta

Kissojen sterilisaatio/kastraatio

SEY suosittelee ja edistää resurssiensa mukaan kissojen sterilisaatiota/kastraatiota. Ei-toivottuja kissoja on liikaa, ja SEY näkee kissakannan pienenemisen yhtenä tärkeimmistä keinoista edistää hyvien kotien löytymistä ja kissan yleisen arvostuksen nousemista.

Kissojen leikkauttaminen vähentää kissojen taipumusta vaelteluun, aggressioon muita kissoja kohtaan ja virtsalla merkitsemiseen. Virtsamerkkailu ja epäsosiaalinen käytös ovat yleisimpiä syitä, jotka johtavat kissasta luopumiseen. Lisäksi ulkona vaelteleva kissa voi eksyä kotoaan tai ajautua muihin hankaluuksiin.

Lemmikkikissan sukukypsyyteen liittyvä käytös saattaa haitata yhteiselämää perheessä (mouruaminen, merkkäminen, karkailu, uroskissojen tappelut) ja myös tästä syystä kaikki lemmikiksi otetut kissat on hyvä leikata.

Leikkauksen, rokotusten ja sijoituksen väliin on jätettävä aikaa stressin minimoimiseksi. On suositeltavaa käydä läpi rokotusohjelma ennen kissan leikkausta. Kissojen luovutusikä on vähintään 12 viikkoa.

Leikatut, kissayhteisöön palautettavat eläimet on merkittävä leikatuiksi siten, että niille tatuoidaan korvaan x.

Pitääkö naaraskissan antaa tehdä yksi pentue ennen sterilisaatioleikkausta?

Ei ole mitään terveydellistä tai kissan käyttäytymiseen liittyvää syytä siihen, että kissan pitäisi tehdä yksi pentue ennen sen leikkauttamista.

Varhaissterilisaatio/-kastraatio

Kissoja leikataan myös ennen sukukypsyyden saavuttamista. Ns. varhaissterilisaatio/-kastraatio suoritetaan tyypillisesti 8 – 16 viikon ikäisille kissoille totunnaisen 6 – 12 kuukauden sijaan. Varhaissterilisaatio on käytäntönä tyypillinen erityisesti löytöeläintaloissa ja eläinsuojeluyhdistyksissä, joissa operaatio on tärkeää suorittaa ennen eläimen uudelleensijoittamista, sillä yli 40 % eläimen adoptoijista jättää noudattamatta sterilisaatiosopimusta Yhdysvalloissa. Suomessa asiasta ei ole tutkittua tietoa, mutta käytännön kokemus osoittaa, että sterilisaatiosopimuksen noudattaminen ei ole aukotonta. Mm. useat yhdysvaltalaiset ja englantilaiset eläinlääkäri- ja eläinsairaalahjärjestöt kannattavat varhaissterilisaatiota.

SEY tiedostaa, että varhaissterilisaation suosittaminen ei ole Suomessa vielä vallitseva käytäntö. Suomessa eläimet steriloidaan tai kastroidaan yleensä vasta kun ne ovat saavuttaneet sukukypsyyden.

SEY suosittelee varhaissterilisaatiota, mikäli on olemassa pienikin riski siitä, että kissa pääsee lisääntymään ei-toivotusti ja alueella on käytettävissä eläinlääkäri, joka osaa suorittaa toimenpiteen.

Liite: Kissan sterilointi/kastrointi

Liite: Kissan sterilointi/kastrointi

Naaraskissojen sterilointi

Naaraskissa voi tulla ensimmäiseen kiimaansa alle puolivuotiaana. Sukukypsä naaraskissa on kiimassa 2–3 viikon välein. Naaraskissa voi saada jopa kolmet pennut vuodessa, ellei sen lisääntymistä rajoiteta.

Kissoille on olemassa ehkäisytabletteja, mutta niillä voi olla kissan terveydelle haitallisia sivuvaikutuksia. Tablettien pitkäaikaiskäytön seurauksena kissalla on suuri riski sairastua sokeritautiin tai kohtutulehdukseen. Niiden lisäksi tablettien haittavaikutuksiin kuuluvat maitorauhaskasvaimet, lisämunuaisten ongelmat, lihavuus ja psyykkiset ongelmat. Ehkäisytabletteja ei ole tarkoitettu käytettäväksi pitkään eikä SEY ylipäättään suosittele niiden käyttöä eläinsuojeluyhdistysten tai valvojen haltuun tulevien kissojen kohdalla.

Naaraskissan steriloinnissa poistetaan munasarjat, munajohtimet ja kohdun sarvet ja kohdun runko. Koska munasarjat on poistettu, poistuu myös tiettyjen hormonien kuten estrogeenin ja progesteronin tuotanto. Nämä hormonit stimuloivat ja ylläpitävät kiimakiertoa ja ovat oleellisessa osassa myös tiineyden aikana. Ne vaikuttavat oleellisesti kissan fysiologiaan. Jotkut vaikutukset voivat olla haitallisia tai ei-toivottuja.

Leikkaamisen jälkeen kissan energiantarve vähenee. Steriloidut kissat melko usein lihovat, mutta lihavuuden syynä ei kuitenkaan ole sterilisaatio vaan kissan liiallinen energian saanti.

Steriloimattoman narttukissan ongelmia

Kiimakerrot: Kissat ovat spontaaneita ovuloijia - kissat vapauttavat munasoluja munasarjoistaan vain jos ne parittelevat. Jos naaraskissalla on kiima (kiima kestää 3-16 vrk) eikä se pääse parittelemaan, tulee uusi kiimakierto 14-21 vrk:n kuluttua. Kun kissa on sisätiloissa eikä pääse parittelemaan, sen käytös voi muuttua levottomaksi ja turhautuneeksi.

Ei-toivotut hormonaaliset vaikutukset: Luonnossa eläimet pyrkivät tuottamaan jälkeläisiä. Nykyisten lemmikkiemme esi-isät lisääntyivät jo hyvin nuorella iällä. Näiden eläinten elinkaari olikin lyhyt, vain kolmesta neljään vuotta. Lyhyenä elinaikana hormonit säätelivät kiimakiertoa siten, että jälkeläisiä syntyi mahdollisimman paljon. Nykyisin lemmikkimme elävät huomattavasti esi-isäänsä pitempään. Niinpä lisävuosina nämä hormonit, erityisesti estrogeeni voi aiheuttaa haitallisia sivuvaikutuksia. Tästä on olemassa useita esimerkkejä:

Nisäkasvaimet: Nisäkasvaimet ovat kolmanneksi yleisempiä kasvaimia kissoilla. Lisääntymiseen liittyvät hormonit ovat pääasiallinen syy kissojen nisäkasvaimiin. Kissat, jotka steriloidaan nuorella iällä voivat kehittää maitorauhaskudokseen kasvaimia, mutta yleensä ne ovat hyvänlaatuisia.

Kasvaimet ja infektiot lisääntymiselimistössä: Kasvaimia voi esiintyä kissan kohdussa ja munasarjoissa. Sterilointi vähentää myös näiden kasvaimien esiintymistä.

Märkivä kohtutulehdus: Steriloimattomille kissoille voi kehittyä vakava kohtutulehdus eli pyometra. Huomaamatta jääneenä ja hoitamattomana tauti on lähes aina hengenvaarallinen. Joissakin tapauksissa kun tauti huomataan ajoissa, hormoni- ja antibioottihoito parantavat kissan, mutta hoito on kuitenkin vaativaa ja kallista.

Käytös- ja hygieniaongelmat: Kiiman aikana ongelmia voi olla useita. Naaraskissat etsivät ja mouruavat sulhastensa perään. Sulhasehdokkaita voi ilmestyä pihapiiriin pitkienkin matkojen takaa. Steriloimattomat kissat saattavat merkkeillä paikkoja virtsallaan kiiman aikaan.

Uroskissojen kastrointi

Kastraatioleikkauksessa poistetaan kivekset kahden pienen viillon kautta. Leikkaus tehdään täysnarkoosissa ja kissa pääsee kotiin samana päivänä. Klinikalla kissalle annetaan kipulääkepistos; leikkaushaavoja kotona ei tarvitse hoitaa mitenkään. Kissat toipuvat leikkauksesta hyvin nopeasti.

Kastroidut kollit eivät karkaile yhtä helposti kuin leikkaamattomat ja ulkona vapaasti liikkuvan kissan riski joutua onnettomuuteen tai tappeluun laskee huomattavasti. Kastration jälkeen virtsanmerkkailu yleensä loppuu ja virtsan haju vähenee. Ulkona vapaasti liikkuvat kollit on ehdottomasti kastroitava.

Kissat usein lihovat kastration jälkeen. Tämä johtuu siitä, että leikatun kissan energian tarve on pienempi kuin ei-leikatun, joten ruoka-annoksia tulee vähentää.

Perinteisesti kissat on steriloitu/kastroitu niiden tullessa sukukypsäksi. Narttukissat leikataan yleensä noin 8 kk – 1 vuoden iässä tai ensimmäisen kiiman jälkeen. Uroskissat leikataan hiukan aikaisemmin, yleensä noin 8 kk ikäisinä.

Varhaissterilisaatio

Suomessa asiasta ei ole tutkittua tietoa, mutta käytännön kokemus osoittaa, että sterilisaatiosopimuksen noudattaminen ei ole aukotonta täälläkään (Ks. Päivi Mäen näkemys <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Koirien+ja+kissojen+varhainen+sterilisaatio+jakaa+el%C3%A4nsuojeluyhdistyksi%C3%A4/1135238895174>) (1)

Monet tutkimukset osoittavat, että varhaissterilisaatio/-kastratio on turvallinen toimenpide, eikä lisää kuolleisuutta tai vakavia terveys- tai käytösongelmia verrattaessa perinteisen ikäisenä operoituihin eläimiin. (2) Toipuminen anestesiasta on nuorilla eläimillä nopeampaa ja

komplikaatioita on vähemmän. (3) Koirilla tehdyissä tutkimuksissa ei ole löydetty yhteyttä varhaissterilisaation/-kastroation ja nivelrikon tai pitkien luiden murtumien välillä. (4) Toisessa tutkimuksessa ei löydetty korrelaatiota varhaissterilisaation/-kastroation ja koirien luustolihasongelmien väillä. (5) Kissojen kohdalla varhaissterilisaatio/-kastroatio vähentää tutkimuksen mukaan astmaa, ientulehdusta ja yliaktiivisuutta, kun taas arkuus lisääntyy. Uroskissojen kohdalla varhaiskastroatio vähentää paiseita, aggressiota eläinlääkäreitä kohtaan, seksuaalista käyttäytymistä ja virtsalla merkkailua, kun taas taipumus piiloutua voi lisääntyä. (6)

Aikaisesta sterilisaatiosta on kuitenkin seurauksena se, että eläimen sekundaariset sukupuoliominaisuudet jäävät kehittymättä. (7)

Pentusterilisaatio on eläinsuojelujärjestön kannalta puolustettavissa oleva käytäntö, sillä se varmimmin takaa, etteivät eläimet pääse leikkaamattomina lisääntymään. Suomalaisillakaan asiantuntijoilla ei ole yhtenevää käsitystä siitä, pitäisikö eläin leikata pentuna vai nuorena aikuisena.

SEYN tavoitteena on, että paikallisyhdistykset luovuttavat kissat leikattuina tai velvoittavat uuden omistajan sterilisoimaan/kastroimaan kissan sovittuun määräaikaan mennessä. Mikäli kissa luovutetaan leikkaamattomana, toimivaksi osoittautunut käytäntö on ollut veloittaa leikkausmaksu tai osa siitä luovutuksen yhteydessä. Yhdistys tilittää maksun sopimuseläinlääkärille, missä omistaja voi leikkauttaa kissansa joko kokonaan tai osittain korvauksetta. Kun raha operaatiota varten on varattu jo kissaa otettaessa, ei synny ikäviä yllätyksiä, kun leikkauttamisen aika tulee. Näin vältetään myös siltä, että ei-toivottuja pentueita syntyy, koska omistajalla ei ole varaa leikkauttaa kissaansa ajallaan. Käytännössä tämä menetelmä ei ole aukoton, vaan vahinkopentueita syntyy väistämättä, sillä omistajat eivät aina leikkauta kissoja ajallaan, vaikka se olisi maksutonta.

Sopiva ikä leikata kissa:

- jonkun omistama kissanpentu – heti, kun penturokotusohjelma on käyty läpi
- eläinsuojeluyhdistyksen kissanpentu – kun penturokotusohjelma on käyty läpi ennen sijoitusta TAI

ennen sijoitusta uuteen kotiin 12-viikkoisena ja kun ensimmäinen rokotus on annettu (tällöin uusi omistaja pitää huolta rokotusohjelman loppuunsaattamisesta)

- kissanpentu, joka loukutaan ja palautetaan takaisin – välittömästi, aikaisintaan 7-8 viikon iässä
- rotukissanpentu kasvattajalta – muutaman viikon kuluttua luovutuksesta eli noin 4 kuukauden iässä.
- kissanpentu ei-vastuullisesta paikasta, luovutetaan usein liian aikaisin – leikkaus parin viikon kuluttua rokotusohjelman läpi käymisestä

Lähteet:

(1) <http://avmajournals.avma.org/doi/pdf/10.2460/javma.231.11.1665>

(2) <http://avmajournals.avma.org/doi/pdf/10.2460/javma.231.11.1665>

http://www.avma.org/avmacollections/obesity_dogs/javma_224_3_380.pdf

<http://avmajournals.avma.org/doi/abs/10.2460/javma.2000.217.1661>

<http://avmajournals.avma.org/doi/abs/10.2460/javma.2001.218.217>

Howe (1997). "Short-term results and complications of prepubertal gonadectomy in cats and dogs." *Journal of the American Veterinary Medical Association* **211** (1): 57–62.

(3) Howe (1997). "Short-term results and complications of prepubertal gonadectomy in cats and dogs." *Journal of the American Veterinary Medical Association* **211** (1): 57–62.

http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6WXN-4XWD03T-1&_user=10&_coverDate=12%2F08%2F2009&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=search&_origin=search&_sort=d&_docanchor=&_view=c&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=d649cfdab132fe1b622a0c8b370b3dec&searchtype=a

(4) http://www.avma.org/avmacollections/obesity_dogs/javma_224_3_380.pdf

(5) <http://avmajournals.avma.org/doi/abs/10.2460/javma.2001.218.217>

(6) <http://avmajournals.avma.org/doi/abs/10.2460/javma.2004.224.372?journalCode=javma>

(7) Chalifaoux et al: Early Spay-neutering of dogs and cats. *Can vet J* 1981,81,381. Liitteenä.